

بازتاب حماسی رخدادهای زمینه ساز انقلاب اسلامی در شعر معاصر

دکتر غلامرضا کافی - عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز

دکتر غلامرضا کافی "در سال ۱۳۴۷ در شهر بابک از توابع استان کرمان متولد شد. وی برای تحصیلات دانشگاهی به شیراز رفت و در همان شهر ساکن شد و تحصیلات خود را تا دکترا در رشته زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه شیراز ادامه داد و سپس عضو هیئت علمی همین دانشگاه شد.

از دکتر کافی آثار زیادی به چاپ رسیده است او در عرصه شعر و نقد صاحب نظر است. از کتاب های شعر او می توان به "بهار در برهوت"، "سمفونی های خاردار"، "ترانک ها"، "همین زنجیر تا صبح" و ... اشاره کرد و از آثار نقد و پژوهشی وی می توان به "شرح منظومه ظفر (نقد و تحلیل شعر های عاشورایی از آغاز تا امروز)"، "دستی بر آتش (شناخت نامه شعر جنگ)" و "شناخت ادبیات انقلاب اسلامی" اشاره کرد.

از مهم ترین آثار او تالیف «دانشنامه ادبیات انقلاب اسلامی»، در ۳ جلد است که از سوی بنیاد فرهنگی عاشورا منتشر شده است و بیش از ۳ سال وقت او را گرفت. این دانشنامه ۱۰ دفتر را شامل می شود؛ مقدمه و درآمده و وضعیت ادبیات پیش از انقلاب اسلامی از مباحث ابتدایی این دانشنامه است و پس از آن ضمن ارائه کلیاتی درباره ادبیات انقلاب جایگاه شعر، داستان، نثر، نقد ادبی، ادبیات کودک و نوجوان، خاطره و پژوهش در ادبیات انقلاب اسلامی بررسی شده است. کلیات ادبیات انقلاب، جایگاه شعر در انقلاب و جایگاه نثر در انقلاب از جمله انواع داستان و داستانک، خاطره، زندگی نامه، متن ادبی، نمایشنامه، جایگاه نقد در ادبیات انقلاب اسلامی، جایگاه طنز در ادبیات انقلاب اسلامی، جایگاه ادبیات کودک، معرفی ناموران ادبیات انقلاب اسلامی در سه بخش نویسندگان، پژوهشگران و شاعران هم چنین تحلیل و ارزیابی از جمله دفتر های این مجموعه است.

■ مقدمه

نتیجه تحقیق را در پایان ارائه کرده است. علاوه بر موضوع اصلی، که تا کنون چندان مورد توجه اهل تحقیق به ویژه پژوهشگران حوزه ادبیات انقلاب اسلامی نبوده است، اوضاع و احوال سیاسی دو قرن اخیر و موضوع شعر سیاسی و تعریف آن نیز در این مقاله به قدر وقت تشریح شده است.

■ رخدادهای نهضت های سیاسی در دو قرن اخیر

عنوان «عصر بیداری» اصطلاحی است که بر دو دهه پایانی قرن سیزدهم، اطلاق شده است و این نکته حضور نوعی بینش فکری و خیزش سیاسی در دو قرن اخیر را نشان می دهد. رواج الفاظ و اصطلاحاتی نظیر آزادی، قانون اساسی، پارلمان یا مجلس و دموکراسی یا مردم سالاری نشانگر نوعی بیداری سیاسی بود که از اواسط قرن سیزدهم در ایران و چند کشور شرقی و اسلامی دیگر شنیده شد و رفته رفته به نوعی تقاضا از طرف عموم

عصر حاضر علاوه بر تحولات صنعتی، شرایط سیاسی فراوانی را نیز تجربه کرده است و کشور ایران نیز از این امر مستثنی نبوده است، بلکه کشور ما به عنوان یکی از کشورهای سیاسی جهان رخدادهای مختلفی را به خود دیده تا سرانجام به وقوع انقلاب اسلامی رسیده است. به همین سبب، ادبیات نیز در این عصر، سیاسی ترین روزگار خود را می گذراند. از آنجا که ادبیات معمولاً از طریق تلویح و تلمیح با تاریخ پیوند می خورد، انعکاس رخدادهای زمینه ساز انقلاب اسلامی به عنوان سیاسی ترین رویداد قرن حاضر، می تواند یکی از جان مایه های شعر معاصر باشد که اینک مقاله حاضر با این هدف به پژوهیدن آن اقدام کرده و پس از بحث و بررسی برجسته ترین رخدادهای زمینه ساز انقلاب را که در ادبیات منعکس شده اند، با شواهد متعدد نشان داده و